

YUNUS OĞUZ

Deyirəm "eşşək" ismindən "ş" hərfinin birini götürsək, söz "eş" və "ək" felinə çevriləcək. Torpağı eş, sonra isə ek. Yəni, bu bir tarlaya arpa, buğda, qarabaşaq əkmək deyil ha! Buralarda əvvəl şumlayırsan, sonra torpağa səpirsən, əkirsən. Görün nə gözəl dilimiz var. Zənginlik içində itib-batır. Pulumuz olmasa da, dilimiz var-dövlətimizdir. Ona görə də sənətkarlar sözü sözdən, tükü tükdən seçir, yumurtadan yun qırırırlar. "Eş" və "ək" bir növ heyvani anlamdadır, instinkt onlarda, şəhvət də insanlardadır. Özünüz başa düşdünüz də..., daha dərinə getmirəm. Bütün canlılarda bu var, amma nədənsə biz bunu "eş" ...ş... "ək" ə şamil etmişik. "Eş və ek", nəslini artır, çoxalt, yəni eşşək. Ondan başqa bir şey haqqında fikirləşmə: Ye, iç, çoxal, "eş" və "ək"...

Girişi nəyə görə bu qəder uzatdım? Mən yazım, siz də oxuyun.

Deməli, varlı-kallı bir dostum var, özü də məmurdur. Məmur işindən savayı nə işlə deyirsən məşğul olur. Arada deyirəm ki, get bizneslə məşğul ol, qoy bir yer boşalsın. Sənin yerinə can atanlar qoy dövlət imtahanı verib o BOŞ yeri tutsunlar. Gülə-gülə deyir ki, ay-hay! O BOŞ yerə heç kim imtahan verib keçə bilməz. Müqəddəs yerlər Boş qalmır. Belə yerlər mənimkimilər üçündür. Birdə ki, mənim biznesim elə məmur olmağımızdır...

Xülasə, bir gün əl telefonuma zəng gəldi. Nömrəyə baxdım, biznesmen məmur dostum idi.

-Mirzə, salam! - Əleykdən sonra keçdi mətləbə. - Mirzə, məmurlara yaman sataşırsan, ha! Arada ad çəkmədən mənə də söz şilləsi çəkirsən. And olsun oxuduğum kitaba (bilmədim hansı kitabı deyir, çünki o, puldan başqa heç nə oxumur. Bəlkə də sayıb kitab halına gətirdiyi qat-qat paraları nəzərdə tutur) mənə ləzzət ələyir, amma ona görə zəng etməmişəm.

- Buyur, eşidirəm! - Səsim bir az quru çıxa da, dostum sözün tonuna fikir vermədən dilləndi:

- Mirzə, körpüdən keçən tanış ortağım var.

Eşşək otaran

Felyeton

Termin mənə qərribə gəldi - "körpüdən keçən" Soruşdum:

- Nə işlə məşğul olur o körpüdən keçən tanış ortağın?

- Eşşək başıdır.

Düşündüm ki, yəqin bu mənimlə məzələnir. Keçdim zarafata:

- Yəqin sizləri də qatıb qabağına otarır, - dedim.

- Ə, canınçün zarafat etmirəm, eşşək başıdır, yəni eşşək ferması var. Özü də böyük ferma. Mən də arada-sırada ondan eşşək südü alıram. Bir oğlu var, instituta (belə də dedi) girmək istəyir. Dedim mənim bir Mirzə dostum var, qoy onunla söhbət etsin, görək başında nə var, nə yox?

Day məzələnək dəmarım tutmuşdu deyə atmacamı atdım:

- Öz başını eşşək sürüsünə bağlamısan, mənə də yanına həmtay aparırsan?

- Yox, canınçün, düz sözümdür, qoy yanına gəlsin, bir az söhbət elə, sonra fikrini deyərsən.

Əlimə yaxşı girəvə düşmüşdü, fürsəti qaçırsaydım, Mirzə olmazdım ki, "Gəlsin" dedim.

İki saatdan sonra yanıma cılız, günəşin altında yanan, amma gözlərindən cin yağan, kömür kimi bir qarabala gənc gəldi.

Bilmirəm bu millətə nə olub (getdikcə cırlaşır. Mənim boyum bir səksəndir, amma mən atalarımızın yanında cırtıdan sayılırdım. Köhnə kişilər hər mənada nəhəng idilər. İndi mən bunların yanında nəhəng görünürəm. Hamısı elə bil standart doğulur- bir əllidən bir altmış beşə qədər. Bunların geni nədən dəyişir, qoy baş doxtorumuz və ərzaq təhlükəsizliyinə cavabdeh olan kişi açıqlasın.

Əlqərəz, bu gəncə yer göstərib soruşdum:

- Oxuduğun bir şey varmı, yaxud dil bilirsənmi? İndi dil bilmək çox vacibdir. Bunsuz karyera qurmaq mümkün deyil. (Elə danışırım ki, elə bil fəlsəfə elmləri namizədi ilə söhbət ələyirəm)

Bu vələdizna irişə-irişə, özü də parıldayan gözlərini məndən çəkmədən nə desə yaxşıdır?

- Müəllim, düz on dörd ildir eşşək otarıram. İndi iyirmi dörd yaşım var. Heç əsgərlikdə də olmamışam. Atam o zaman nazirliyə dörd-beş eşşək verdi, adımı hərbiyyə yazdılar, özümə eşşək otarırdım. Hərbiyə eşşəklər

çox qiymətlidir Bilirsən də? Qaldı dilə, eşşək dilindən başqa heç bir dil bilmirəm.

Bahoo, işə düşmədik! Düşündüm bunun dalınca deyəcək ki, atam instituta da beş-on eşşək verib diplom alar. İnsafən demədi.

- Yaxşı, bir halda ki, eşşəklərin dilini bilirsən, o zaman sənə elə onlardan bir neçə sual verəcəm, görüm qabiliyyətin nəyə çatır.

Gədə qulaqlarını şəkleyib sualı gözlədi.

- De görüm, iki eşşəyin arpasını bölə bilərsənmi?

- Bundan asan nə var ki, müəllim? - Pəncəyinin cibindən on kiloluq əl tərəzi çıxartdı. - Bununla elə bölürəm ki, bir artıq arpa o birisinə keçmir. Atam da, mən də razı, o iki eşşək bizdən daha çox razı.

Ürəyimdə "bərəkallah" deyib ikinci sualı verdim:

- Yaxşı, "get anqır tayını tap" nə deməkdir?

Gədənin qara üzünə işıq gəldi:

- Anqırmaq daha çox erkək eşşəklərdə olur. Dişli eşşəklə cütləşmək istəyəndə... müəllim, göstərim? Mən elə anqıra bilirməm. - Az qaldı əlini qulağının dibinə atsın.

- Adə, bizi biabır etmə! Saxla görək! Bura çöllük deyil. Onu güclə sakitləşdirdim.

Allah, bu cılız qarabalanın içində nələr varmış? Eşşək haqqında nələr bilirmiş... Daha çox danışmağa qoymadım, soruşdum:

- A bala, səndəki bu keyfiyyətlər var, daha oxumağı neynirsən, elə atanın eşşək işini davam etdir də.

Sıxıaraq cavab verdi:

- Müəllim, eşşəklərin bir gözəl işi də var. Girdiyi palçığa ikinci dəfə öldür, girməzlər. İndi mən oxumaqla o qoduqluqdan çıxmaq istəyirəm.

İstədim deyək ki, a bala, Quran oxumaqla donuzu samanlıqdan çıxartmaq olmaz. Gərəkdir ki, onu kətəkləyib çıxarasan, elə eşşəyi çırpdığı kimi. Daha heç nə demədim. Bu eşşəyi birtəhər yola saldım.

Səhərişi gün dostum mənə telefon açdı:

-Nətəhər, bir işə yarırayar?

Deyəsən mən də eşşək dilini əxz etməyə başlamışdım:

- Get anqır, tayını tap, eşşək otaran!

Telefonda onun yalnız qəhqəhəsini eşitdim...